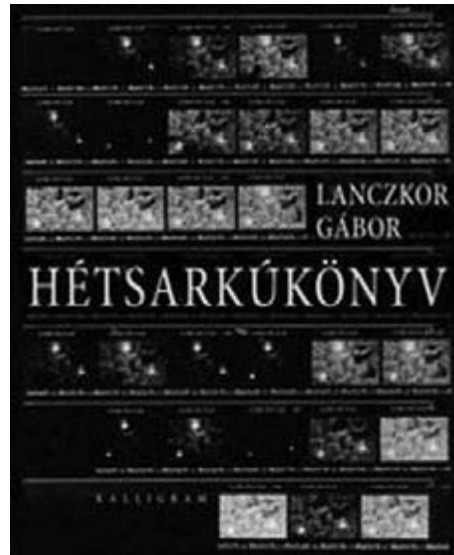

Szálinger Balázs

„A poeta doctus ellen tiltakozom”

Lanczkor Gábor 1981-ben született Szombathelyen. Igen érdekes költői pálya alaprajzát vázolta fel az elmúlt tíz évben. Sok helyen élt a világban, ezeknek mind-mind nyoma maradt a költészetében – jelenleg Szegeden dolgozik, és a Balatonfelvidékre tervez költözni. Írt regényt, hangsúlyos nála a képzőművészet és a táj, az utóbbi időben, a színházi világban is egyre nagyobb figyelem övezi. Most jelent meg új verseskötete. Ennek, na és egy sejthető, most lezárt pályaszakaszának kapcsán beszélgettem vele. Igyekeztem nem interjúút készíteni, hanem csak beszélgetni.

Az egyik legborzalmasabb kérdéssel kezdem: hogyan írsz, és mivel telnek a napjaid. A legborzalmasabb nyilván az, hogy miért írsz – ettől megkíméllek. Aztán elmondhatnád, hogy éppen most min dolgozol – ugye ki lett ürítve a padlás: most jelent meg Hétsarkúkönyv című versesköteted a Kalligram Kiadónál.

Az utóbbi években tudatosan úgy alakítottam, illetve tőlem részben függetlenül úgy alakíthattam a napjaimat, hogy ne egy nyolcórás civil állás, hanem az otthoni íróasztal mellett eltöltött délelőtti jelentse számomra a „munkát”. Átlagban heti öt-hat napot dolgozom az aktuális szépirodalmi projektjeimen, ez így persze munkaórákban és energiában mérhető előnyt jelent ahhoz képest, mintha csak a házon kívül töltött munkanap után jutnék el a készülő írásaimhoz. Ha termékenység, akkor ez így tehát mindenképp csak viszonylagos. Másrészt azt hiszem, jól érzékeled, nem lételemem, hogy a kívánatosabbnál sűrűbben jelen legyek az irodalmi életben, illetve az irodalmi lapokban. Teszem hozzá, az elmúlt három évem jelentős részét egyrészt színpadi szövegek írásával töltöttem, melyek egy színházi antológiát leszámítva, nyomtatott formában még nem jelentek meg; másrészt könyv alakot öltött egy regényem, mely történetközpontú jellegénél fogva alkalmatlan volt arra, hogy egy-két részletnél többet közöljek belőle; végül pedig van az új regény,

amelyen most dolgozom, és amelyből, amíg nem zárom le a kéziratot, szintén nem szeretnék publikálni. Rendszeres közlésre főként a verseim adtak alkalmat, s bár épp most jelent meg az új verseskötetem, új verset bő háromnegyed éve nem írtam.

Az utóbbi időben egyre több a verses darab a kortárs irodalomban, és szerencsére a befogadó színházak sem küzdenek a jelenség ellen, egyre kevésbé érzik azt, hogy kísérleteznének holmi költővel. Érzet olyat, hogy költőileg is fejlődés a verses darabok írása közben?

Igen, határozottan éreztem azt, hogy a verses darabok után másként, másfajta figyelemmel írok önmagában álló verset is; az elején nagy harcot kellett magammal vívnom a darabjaimban azért, hogy ne hagyjam magam feltétel nélkül vitetni a verseléssel, és főleg ne a figurák kárára; azért, hogy a dialógusaimban ne levegős alakok mondjanak egymásnak Lanczkor-verseket.

Te szétválasztod a két műfajt? Vagy költészetnek tartod a darabjaidat?

A két műfajt ilyen értelemben nagyon is szétválasztom, bár vannak a darabjaimban olyan monológok, nem sok, de akad, amelyik talán önálló versként is megállna a lábán. A verses darabjaimat egészében mégis költészetnek is tartom, igen, bár kissé jobb híján, hiszen a színházak körül leginkább olyan író-figurák mozognak, akiknek a mesterségbeli tudást a dramaturgia jelenti, és akiknek a színpadon az általuk belőtt szinten általában klasszul is működnek az elképzeléseik, de irodalmi szöveggé a darabjaik, illetve, hogy pontosabban fogalmazzak, a mondataik nem igazán érvényesek a mondat- és poétika-fetisiszta kortárs irodalomkritikai közegben. Én a szépirodalom felől érkezem a színházhoz, nagy megtorpanásokkal; és azt hiszem, némileg törvényszerű, hogy nálam inkább a dramaturgia a deficitese. De persze igyekszem e téren folyamatosan pótolni a pótolnivalót.

Tehát ha te színházba mész, és hátradólsz, külön figyeled a szöveg ízét is? (Meggérdezném, hogy melyiket figyeled jobban, de világos, hogy erre nem lehet válaszolni.)

Hát, inkább azt mondanám, ha kedvemre való a szöveg, és nemcsak a színészek jók, hanem a rendezés is, akkor általában szervesül az előadással, nem ugrik ki negatív formaként, nem idegesít. (nevet)

Harminc éves vagy. Jelent ez bármit egy költőnek? Versek, életművek egész sora azt sejteti, hogy mintha. Te hogy lettél harminc éves?

Nem éltem át semmi különlegesnek mondható élményt; harminc éves lettem február huszonkettedikén, és kész. Nem szeretem feltűnően ünnepelni a születésnapomat, az pedig, hogy bármily szimbolikus jelentést tulajdonítsak ennek a harmincnek, végtelenül távol áll tőlem. Ezek csak számok a tízes számrendszerben. Vannak persze látható törésvonalak a munkámban; legfrissebben ott, hogy a versírást illetően a tavalyi évvel biztosan lezárult a pályámon egy korszak, s ha fogok még valaha verseket írni (remélem, fogok), az szinte biztos, hogy más alapokra helyezve, az életem tényeivel más viszonyrendszerben fog történni, mint eddig (na jó, azért erre se vennék mérget). De hogy mindezt azzal hozzam összefüggésbe, hogy most lettem harminc? Hát, nem.

Na nem pont erre gondolk. Köz hely, hogy a költői pályán ez az életkor, ez a szakasz kiemelt súlyú. Épp ezért nem gondolom butaságnak. Éppen a sima „magánemberi” érés miatt, ami ilyenkor mindig bekövetkezik, változik a hang, mások az élmények, másokra asszociálnak az emberek - ez esetben alkotók. A kezdeti hossz lendülete vagy megmarad, vagy nem, de már nem annyira fontos az, hogy minél nagyobbat hasítsunk ki a világból. Több idő, energia, kedv jut a szemlélődésnek. Radnótinál már 27 évesen megjelennek ezek a tünetek. Nézd meg Ady, József Attila, Kosztolányi stb. stb. pályáját, hangvétel- és súlypontváltásait. A kérdés arra vonatkozott, hogy egy olyan alkatú költőnél, mint te vagy (ha egyszerűsíteni kell - tiltakozz csak!), a poeta doctusnál mit jelent, hogy már nem huszonéves.

Az, amire te gondolsz, a lajstromozott szerzőknél is egyrészt talán inkább kívülről, és inkább öt-tíz éves távlatban látszhatott csak, vagy nem? Az első költői pályaszakaszom a negyedik verseskönyvemmel lezárult, ez valószínű. De lehet, hogy már a harmadikkal. Nem látok egyértelműen kivehető kontúrokat. Ha visszanezék, mi az, ami volt, nincs, akkor, mondjuk például kamaszos-beledöglős szerelmes verseket nemigen fogok már írni. De hát kamaszos-beledöglős szerelmes verseket már legalább négy éve nem tudok írni. És igen, a poeta doctus ellen tiltakozom. Egyrészt a frissen megjelent könyvemben sokkal kevesebb a kulturális hordalékanyag,

hogy ilyen szépen fejezzem ki magam, tehát, ha már érés, nem árt a címkéket is dinamikusan kezelni, másrészt például az előző könyvemnél, ahol minden vers címe egy londoni festmény címe volt, ezek a legtöbb esetben csak egyfajta keretet adtak a szövegeknek, nem klasszikus képleírásokról volt szó, hanem többek között kamaszos-beledöglős szerelmes versekről.

Viszont igen szép tájverseket olvastam tőled. Nyugtat-Dunántúl. Mondhatod persze, hogy nem pusztán tájversek, de mondhatom, hogy egyik tájvers se pusztán tájvers, ez az ismérvük. Szombathelyi fiú vagy, éltél és jártál sok helyén a világnak (vedd sorra nekem kicsit, légy szíves), nyilván találtál lélegzetelállítóbb és inspirálóbb tájat is, mint a Dunántúl.

Nem, dehogyan találtam; és ezt most komolyan mondom. Illetve lélegzetelállítóbbat lehet, hisz e tekintetben mondjuk a Magas-Himalájával nehéz versenyezni; de inspirálóbbat (hisz ez se csak kettőn múlik, rajtam és a tájon; van itt még számos más tényező), és az általános emberi percepció számára hasonlóan széles skálán befogadható és megélhető legfeljebb csak hasonlataként találhattam Kemenesaljának és a Balaton-felvidéknek. Az előbbi, Vasban, ahonnan származik a családom mind anyai, mind apai ágon; az utóbbi ennek déli nyúlványaként a hely, ahol házat vettünk a feleségemmel, a Káli-medence, pontosítva; egykor Zala, ma Veszprém megye. És igen, jártam viszonylag sokfelé. Ahol hosszabb időt töltöttem, és fontos: az Róma (kétszer egy szemeszter még egyetemistaként) és India (egy-két hónapok nyaranta, összesen ötször). Ami a tájverseket illeti, köszönöm, hogy kimondtad, hogy nem pusztán tájvers, ennél többet nem tennék hozzá én sem.